

In de rubriek 'Mijn Privé-domein' krijgen verzamelaars van Privé-domein de gelegenheid om over hun verzamelwoede of lievelingsboeken uit de reeks een persoonlijk verslag te publiceren. Deze keer een bijdrage van Gerard Staals. Ik hoop dat zijn relaas ook u zal inspireren tot het schrijven van een bijdrage aan deze rubriek. Mail uw verhaal naar info@privedomein.info.

MET EEN AARDAPPELMESJE PAUL LÉAUTAUD TE LIJF

Meer dan dertig jaar geleden is het. Om precies te zijn: 8 juni 1975. Mijn verjaardag, de 29e al weer. En ik liep door Nijmegen, waar ik drie jaar eerder was afgestudeerd aan de Katholieke Universiteit. Hoewel katholiek?

En twee weken geleden bezocht ik in het Nijmeegse museum Het Valkhof de tentoonstelling 'Seventies in Nijmegen 'tie kreative aksiejaren'. En dan blijkt er ineens van dat katholieke weinig terug te vinden in de jaren '70. Wel beelden van communes, kritiese leraren, Rooie Flikkers en een kroeg voor lesbische vrouwen, de *Pottengrot*, waar ter vermaak stevige dildo's te betasten waren. En elke dag was er wel een demonstratie. Van de katholieken geen spoor meer.

Niet dat ikzelf zo katholiek was, want tot 1973 bezocht ik bijeenkomsten van *Politeia*, een club van links georiënteerde studenten. Maakte deel uit van de eerste studentenraden en zette, toen ik eenmaal docent Frans was geworden, een complete marxistisch-leninistische literatuurmethode op voor vwo- en havo-scholieren. *The times, they're changin'*.

Terug naar die dag in juni 1975. Op de Oranjesingel was sinds onheuglijke tijden de studentenboekhandel Dekker & van de Vegt gevestigd. Ook toen al bestond het fenomeen *ramsj*. Ik rommel wat in een bak met door de mand gevallen boeken. Vanwege mij studie Franse taal- en letterkunde, ben ik uiteraard geïnteresseerd in alles wat enigszins in die richting wijst. Opeens heb ik een nauwelijks een centimeter dik exemplaar van *Onvoltooid verleden tijd* van Paul Léautaud in handen. In het Frans had ik al wel eens wat van hem gelezen. Boeiende teksten, al was het maar omdat hij nogal speels met vrouwen omging. En dat ook speels beschreef. In mijn bescheiden studentenboekenkast had ik al een volumineus exemplaar van *Lettres à Marie Dormoy* staan, het jaar daarvoor op de kop getikt in een antiquariaat in Parijs.

En nu stond ik dan met zijn *Onvoltooid verleden tijd* in handen. Het tweede deel van de reeks Privé-Domein, waarvan ik het bestaan niet eens kende. Geïnteresseerd, dat zeker, maar tegelijkertijd in dubio. Hoewel ik ook *Marie Dormoy* had moeten open snijden met een aardappelmessje, verbaasde mij het fenomeen van in het Nederlands uitgegeven boeken. Alle paperbacks en pockets die ik bezat waren keurig recht afgesneden, en om nou bij zou nietig werkje te keer te gaan met een bot aardappelmessje...

Toch heb ik het meegenomen. Voor twee gulden en vijftig cent. En was ik vervolgens tien minuten bezig met de onthulling. Soms hoefde ik alleen de bovenkanten los te snijden. Dan weer de lange zijkanten. Pagina voor pagina bevrijde ik de vertaalde tekst uit zijn gevangenschap. En kon ik beginnen aan het lezen van *In Memoriam*, en vervolgens *Jeugdlijfde*. Léautaud liet mij daarna niet meer los. Daar moest ik meer van hebben. En ook van die reeks Privé-Domein. Want dit soort, op zijn Frans vergrendelde boeken intrigeerde

mij in hoge mate. Later heb ik begrepen dat Paul Léautaud mede de aanzet heeft gegeven tot het starten van de inmiddels tot 265 delen uitgegroeide reeks Privé-Domein.

Mijn verzamelwoede was gestart. En zo voorlopig niet ophouden. Bijna vijftien jaar lang probeerde ik alle tot dan toe uitgegeven delen te bemachtigen. Naast mijn baan op school werkte ik ook nog een dag per week voor het CITO vanwege het mede vaststellen van de eindexamens havo en vwo voor het vak Frans. Op de terugweg van het CITO-gebouw naar het station liep ik altijd met een bocht even door het centrum van de stad die ik goed kende. Mijn eerste jaar als docent werkte ik er immers op het Thomas à Kempiscollege. Een van de centraal gelegen boekhandels had een uitgebreide collectie Privé-Domein. Elk bezoek aan Arnhem leverde stevast een of meer nieuwe delen op.

Toch ontbraken er eind jaren '80 nog een vijftal delen aan mijn bijna complete collectie. Op dat ogenblik bood het weekblad Vrij Nederland abonnees de gelegenheid gratis een advertentie te plaatsen. Een fenomeen dat na een jaar weer abrupt ophield te bestaan. Voor mij was het net voldoende om via een oproep het ontbrekende kwintet te bemachtigen. Zo stuurde mij een gepensioneerde leraar uit Haarlem, op het punt te verkassen naar een bejaardenhuis, mij *Gesprekken met James Joyce*. En kreeg ik via de Bussumse boekhandel Leenders Raoul Hynckes' *De vrienden van middernacht* in handen. Waar ik *Koningin van de onderwereld*, deel zes dat geschreven werd door de obscure Zoe Progl, is me op dit ogenblik ontschoten.

Vanaf dat moment zorgde ik er voor op de hoogte gehouden te worden van de nieuwe delen die gingen verschijnen. De frequentie waarmee Martin Ros zijn nieuwe delen uit de reeks liet verschijnen was bijna niet bij te houden, zeg maar: te betalen. Op dit ogenblik is dat geheel anders. Er verschijnen gelukkig nog steeds nieuwe prachtboeken die je – bij intekening – ook nog eens met een paar euro korting zonder verzendkosten krijgt thuis gestuurd. Maar de frequentie is te laag. Terwijl er toch nog zoveel moois, deels onvertaald, in de reeks zou passen. Om in mijn eigen vakgebied te blijven: Giono, Gide en – nog steeds – Léautaud.

Zoals elke gek die zich bezig houdt met het verzamelen heb ook ik natuurlijk mijn favorieten. Léautaud is gebleven, nooit van zijn bevoorrechte plaats geweken. Anderen hebben zich in mijn door mij zelf gecreëerde Privé-Domein walhalla gevoegd: Paustovkij, Canetti, Flaubert en Pessoa. Ik lees en herlees. En momenteel heb ik daar, nu ik met prepensioen ben, ook meer tijd voor dan een tijd geleden. Want mijn docentschap werd al na enkele jaren les gegeven te hebben gevolgd door verschillende directeurschappen. Leerlingen werden begrotingen, managementrapportages, fusiebesprekingen, bouwprojecten, personeelszaken en al die andere ver van het echte bestaan af staande bezigheden die het zicht op de literatuur trachtten te vertroebelen. Gelukkig is ze dat nooit gelukt.

Bij ik weet niet meer welke mijlpaal bood de Arbeiderspers de gelegenheid twee gipsen koppen van Konstantin Paustovkij en Gustave Flaubert aan te schaffen. Zwart geschilderd, dat wel. Beide markante schrijverskoppen staan al sinds jaar en dag boven op mijn 'Privé-Domein-boekenkast'. Alle 264 delen (deel 265, *Kinderjaren* van Graciliano Ramos, is in aantocht) staan er in opgeborgen. Dat is mijn eigen 'privé domein'. Het is de *Onvoltooid verleden tijd* zoals de titel luidde van het eerste, door mij ontsloten boek van Paul Léautaud. En aan een onvoltooid verleden tijd komt nooit een eind. Gelukkig maar.

Gerard Staals